

שבת ON ברוך שאמר MODIFYING THE WORDS OF

Currently most **נוסחאות** do not change the wording of the **ברכה** of **ברוך שאמר** on **שבת**. However, we do find **סידורים** in which the wording of **ברוך שאמר** was modified on **שבת**. In the three examples below, each **סידור** changed the **ברכה** in its own unique way. In **ברוך רב סעדיה גאון**, **סידור רב סעדיה גאון**, **סידור רב סעדיה גאון** provided that on weekdays, the **ברכה** of **ברוך רב סעדיה גאון** began with the **ברכה** itself without any introduction. For **שבת** he added an introduction. In **נוסח רומניא**, on **שבת**, the introduction to the **ברכה** was expanded into an alphabetical acrostic. In a Sephardic **סידור** published in Levorno, Italy in 1950, the change for **שבת** consisted of making a reference to **שבת** and similarly for **יום טוב**. Let us begin by reviewing what **רב סעדיה גאון** provides in his **סידור**. For weekdays, the wording of **ברוך שאמר** is as follows:

סידור רב סעדיה גאון—והתנדבה אומתנו לקרוא מזמורים מספר תשבחות הקדוש ברוך הוא ולפניהם ואחריהם שתי ברכות, ותיקנה לעשות כך אחרי שהמאמין מברך על כל המקרים הקורים אותו מראשית יקיצתו עד זמן התפלה, כמו שאמר לך אחר כך בפרק נפרד מן התפילות, ואחר כך אומר את ברכת הפתיחה: ברוך אתה יי א—להינו מלך העולם הא—ל אב הרחמן הגדול והקדוש המהולל בפי עמו בית ישראל משובח מפואר תמיד בלשון כל חסידיו ועבדיו בשירי דויד עבדך נהללך יי א—להינו בשבחות ובזמרות נודך נשבחך נפארך נרוממך ניהדך נקדישך נזכיר את שמך וזכרך מלכנו א—להינו יחד ברוך אתה יי, מלך מהלל בדברי שיר ותושבחות לעולם ועד.

Translation: Our people adopted the practice to recite chapters of Tebillim and to recite before them a Bracha and one after. This practice was instituted based on the concept that a believer acknowledges what he experiences from the moment he awakes until the end of Tefilas Shacharis by reciting Brachos for each experience, as I will explain to you in a document that is separate from my Siddur and then we say the opening Bracha: Baruch . . .

For **שבת**, **רב סעדיה גאון** provides as follows:

סידור רב סעדיה גאון—ובברכת פסוקי דזמרה שאומרים בשבת בבוקר מוסיפים בתחלתה בלשון זה: ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא ברוך אומר ועושה ברוך גזור ומקיים ברוך מרחם על כל הבריות, ברוך מעביר אפילה ומביא אורה ברוך שנתן תורה תורה לעמו ישראל ברוך משלם שכר טוב ליראיו ברוך הוא ברוך שאין לפניו לא עולה ולא שכתה לא כזב לא מרמה לא משא פנים ולא מקח שוחד ברוך א—ל חי לעד וקיים לנצח. ברוך אתה יי א—להינו מלך העולם הא—ל אב הרחמן הגדול והקדוש . . .

Translation: In the Bracha that we recite at the beginning of Pseukei D'Zimra on Shabbos morning we add to its wording the following: Baruch Sh'Amar . . .

In **נוסח רומניא**, the **ברכה** of **ברוך שאמר** for weekdays is as follows:

1. תפלת שחרית is putting forth a very profound statement as to what occurs during

ברוך שאמר והיה העולם, ברוך הוא: ברוך אומר ועושה: ברוך בורא בראשית: ברוך גוזר ומקיים: ברוך חי לעד וקיים לנצח: ברוך המרחם על הארץ: ברוך המרחם על הבריות: ברוך משלם שכר טוב ליראיו: ברוך פודה ומציל ברוך הוא וברוך שמו: ברוך אתה יי א-להינו מלך העולם, הא-ל המלך אב הרחמן, המהולל המשובח והמפואר בפי עמו, ובלשון חסידיו ועבדיו, ובשירי דוד עבדך בן ישי נהללך יי א-להינו, נשבחך נפאריך נרוממך ונמליכך ונזכיר את שמך מלכנו א-להינו, יחיד חי העולמים, מלך משובח ומפואר לעדי עד לנצח. ברוך אתה יי, מלך מהלל בתשבחות.

For שבת, the ברכה appears as follows:

ברוך שאמר והיה העולם, ברוך הוא:
 ברוך אומר ועושה:
 ברוך בורא בראשית:
 ברוך גוזר ומקיים:
 ברוך הן יחיד לכל באי העולם ברוך הוא:
 ברוך המרחם על הארץ:
 ברוך המרחם על הבריות:
 ברוך והוא כאחד ומי ישיבנו ברוך הוא:
 ברוך זן ומפרנס לכל:
 ברוך חי לעד וקיים לנצח:
 ברוך טוב ומיטיב לכל:
 ברוך יחיד בעולמו ברוך הוא:
 ברוך כבודו ממקומו:
 ברוך לא יעף ולא יגע אין חקר לתבונתו ברוך הוא:
 ברוך מעביר אפילה ומביא אורה:
 ברוך גותן ליעף כח ולאין עונים עצמה ירבה ברוך הוא:
 ברוך סומך גופלים רופא חולים ומתיר אסורים:
 ברוך עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר ברוך הוא:
 ברוך פודה ומציל:
 ברוך פועל ישועות בקרב הארץ:
 ברוך צדיק וחסיד בכל הדורות ברוך הוא:
 ברוך קרוב לכל קוראיו באמת:
 ברוך רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו ברוך הוא:
 ברוך שאין לפניו לא עולה ולא שכחה לא כזב לא מרמה לא משא פנים ולא מקח שוחד ברוך הוא:
 ברוך תמים בכל דרכיו ככתוב הא-ל תמים דרכו אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו: ויברכו שם כבודיך ומרומם על כל ברכה ותהלה (נחמיה ט', ה):
 כי ה' עליון נורא מלך גדול על כל הארץ (תהלים מז', ג):
 כל הארץ ישתחוו לך ויזמרו (תהלים סו', ד) לשמך עליון סלה.²

2. These three פסוקים share a marked resemblance to the פסוקים of מלכויות that we recite on ראש השנה.

להבין את התפלה

ברוך אתה יי א-להינו מלך העולם, הא-ל המלך אב הרחמן . . .

In the סידור published in Livorno, Italy, the only change to the ברכה on שבת ויום טוב is the insertion of a reference to שבת and/or יום טוב:

ברוך שאמר והיה העולם ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים ברוך עושה בראשית ברוך מרחם על הארץ ברוך מרחם על הבריות, ברוך משלם שכר טוב ליראיו ברוך מעביר אפילה ומביא אורה ברוך א-ל חי לעד וקיים לנצח ברוך שאין לפניו לא עולה ולא שכיחה לא כזב לא מרמה לא משא פנים ולא מקח שוחד צדיק הוא בכל דרכיו וחסיד על כל מעשיו ברוך פודה ומציל. ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קדש (ברוך שנתן לעמו ישראל את יום . . . את יום טוב מקרא קדש הזה) ברוך הוא וברוך שמו ברוך זכרו לעולמי עד. ברוך אתה יי א-להינו מלך העולם, הא-ל המלך הגדול והקדוש אב הרחמן המהולל בפי עמו משובח ומפואר בלשון חסידיו ועבדיו ובשירי דוד עבדך נהללך יי א-להינו בשבחות ובזמירות נהודך נגדלך נשבחך נפאריך נרוממך ונמליכך ונקדישך ונעריצך ונזכיר שמך מלכנו א-להינו יחיד חי העולמים, משובח ומפואר עדי עד. ברוך אתה יי, מלך מהלל בתשבחות.

The first two examples appear to share a literary style; i.e. on weekdays a simple form of the ברכה was recited while on שבת and יום טוב an expanded version was said. Like the enlargement of other parts of the תפילות, the additional words may have resulted from a שליח ציבור adding a פיוט prior to reciting the ברכה. The congregation liked the addition and adopted it as a part of the regular prayer. Some may have been adopted it to be recited each day while others adopted it to be recited only on שבת and יום טוב. The practice of adding a reference to שבת and יום טוב resembles a practice we observed when we studied תפלת קריאת שמע of ברכה in the first שבת; i.e. adding a reference to שבת in קבלת שבת on מעריב. It also resembles the practice found in the סדור בני רומי of reciting the line: לכה דודי ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל, ביום שבת קדש just after reciting קדושת during קבלת שבת. The practice may have been motivated by a desire to proclaim שבת as early as possible in תפלת שחרית. This practice was noted by two ראשונים, one of whom disapproved of it while the other approved of it:

ספר המנהיג הלכות צום כיפור עמוד שמט-בשחרית משכימים לבית הכנסת ופותח החזן בברכות, ואומר כמו בזמירות של שבת ואומ' הודו לי-י קראו בשמו, תפילה למשה, תפיל' לדוד שמעה יי-י צדק, לדוד אליך יי-י נפשי אשא, לדוד משכיל אשרי נשוי פשע, למנצח לדוד בבוא אליו נתן, לך דומיה תהילה, רצית יי-י ארצך, הטא יי-י אזנך, לדוד ברכי נפשי את יי-י, יי-י א-להי גדלת מאד, אשא עיניי, שמחתי באומריי, ממעמקי, הללוי-ה הללו את שם יי-י, וכל הזמירות. ופותח בברוך שאמר, ויש מוסיפין בו מעיניין הימים ליום טוב ושבת, וכן מנהג ספרד. ולא יתכן לשנות ממטבע שטבעו חכמי בברכו' והמשנה לא יצא.

Translation: For Shacharis on Yom Kippur, we wake early. The prayer leader begins with Birchos Hashbachar and

then recites the same Pseukei D'Zimra as Shabbos and adds several more. These are the Pseukei D'Zimra: Hodu . . . He opens the section of Pseukei D'Zimra with the Bracha of Baruch Sh'Amar. Some add a reference to the holiday or Shabbos to the Bracha of Baruch Sh'Amar. That is the practice in Spain. It does not appear to be a correct practice since it involves changing the form of the Bracha from how it was composed by our Sages. He who changes the Bracha has not fulfilled his obligation to recite the Bracha of Baruch Sh'Amar.

ספר אבודרהם ברוך שאמר ופסוקי דימרה—ובשבת מוסיפין ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל שנאמר (שמות טז, כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת, לכם ולא לאחרים (שמות רבה כ"ה) וביו"ט אומר ברוך אשר נתן מועדי שמחה לעמו ישראל שנא' (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. ואומר שמחה על שם (דברים טו, יד) ושמחת בהגך. ובראש השנה אומר אשר נתן את יום הזכרון הזה לעמו ישראל. וביום הכפורים ברוך המנחיל מנוחה וסליחה וכפור תועה לעמו ישראל.

Translation: On Shabbos we add the words: Baruch Ha'Manchil Menucha L'Amo Yisroel (Blessed is He who granted a day of rest to His nation, Israel) as it is written (Shemos 16, 29): See that G-d granted you a day of rest, to you and not to others (Shemos Rabbah 25). On Yom Tov we say: Baruch Asher Nasan Mo'Adei Simcha L'Amo Yisroel as it is written (Va'Yikra 23, 44): And Moshe related the details concerning the holidays to the Jewish People. We add the word: joy, based on that which is written (Devarim 15, 14): and you should be happy during your holidays. On Rosh Hashonah we say: Asher Nasan Es Yom Ha'Zikaron Ha'Zeh L'Amo Yisroel. On Yom Kippur we say: Baruch Ha'Manchil Menucha V'Selicha V'Kapur To'Eh L'Amo Yisroel (Blessed is He who grants forgiveness to His people, Israel).

Given the fact that the אבודרהם approved of the practice, why do find that most Sephardic נוסחאות do not follow the practice? When you examine the few סידורים that still include the references to שבת and יום טוב in the ברכה of שאמר ברוך שאמר, you find that they also include a second version of ברוך שאמר that does not include references to שבת and יום טוב. The second version is preceded by the following notation:

ברוך שאמר על דרך הקבלה שהם פ"ז תיבות שעליו נאמר ראשו כתם (פז). כן נוסח שבה זה לכל השנה כולה. עליו אין להוסיף לא בשבתות ולא בימים טובים ואין להחליף סוד זה כי הוא מסודר על דרך י"ג תיקוני דיקנא קדישא כנגד י"ג ברוך והם כינויים מלמעלה למטה והמשכילים יזהירו. וצריך לאומרו בניגון ובנעימה וכמו כן שאר הזמירות.

Translation: According to Kabbalah Baruch Sh'Amar is a prayer that must have 87 words because of the verse: it must begin with a form that includes 87 (interpreted to mean that Tefilas Shacharis must begin with a prayer that contains 87 words). That is how the wording of the Bracha must be all year round. It is improper to add words to it either on Shabbos or Yom Tov. One must not ignore this secret which emanates from 13 holy practices that were based on the 13 times that the word Baruch appears in Baruch Sh'Amar. Those are references to G-d who travels from high on low. Those who understand, know. It is also necessary to recite the Bracha of Baruch Sh'Amar with as nice a tune as you would use to sing other songs.

It is clear that after seeing that warning week after week, the concern about reciting a form of ברוך שאמר that includes only 87 words overtook the desire to proclaim קדושת יום שבת תפלת שחרית as early as possible in שבת.